

College voor Toetsen en Examens

ENGELSE TAAL EN LITERATUUR HAVO

VAKINFORMATIE
STAATSEXAMEN 2023

Versie: 1 april 2022

De vakinformatie is vastgesteld door het College voor Toetsen en Examens (CvTE). Het CvTE is verantwoordelijk voor de afname van de staatsexamens voortgezet onderwijs en draagt zorg voor de kwaliteit en het niveau van de examens.

De Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) is belast met de praktische uitvoering en organisatie van de staatsexamens. Met vragen over deze vakinformatie kun je contact opnemen met de afdeling Examendiensten van DUO: (050) 599 89 33 of staatsexamens@duo.nl.

INHOUD

1	INLEIDENDE OPMERKINGEN	4
2	EXAMENPROGRAMMA	4
3	CENTRAAL EXAMEN	5
4	COLLEGE-EXAMEN	5
4.1	SCHRIFTELIJK COLLEGE-EXAMEN	5
4.2	MONDELING COLLEGE-EXAMEN	5
5	BEREKENING EINDCIJFER	6
	BIJLAGE 1 BESCHRIJVING EXAMENSTOF	7
	BIJLAGE 2 TOELICHTING SCHRIJFVAARDIGHEID	9
	BIJLAGE 3 PRESENTATIE	10
	BIJLAGE 4 LITERATUURDOSSIER	11
	BIJLAGE 5 VOORBLAD	13
	BIJLAGE 6 LIJST MET AUTEURS	14
	BIJLAGE 7 KEUZELIJSTEN	15

1 INLEIDENDE OPMERKINGEN

- Het staatsexamen Engelse taal en literatuur havo heeft drie onderdelen: een centraal examen (paragraaf 3), een schriftelijk college-examen (paragraaf 4.1) en een mondeling college-examen (paragraaf 4.2).
- Je moet je literatuur dossier op papier, in tweevoud, vóór 1 april 2023, opsturen naar DUO (zie Bijlage 4).
- Voor het mondeling college-examen moet je thuis een presentatie in het Engels voorbereiden en hiervoor een poster meebrengen naar het examen.
- Voor te lezen romans/ toneelstukken is een advieslijst met auteurs opgenomen (Bijlage 6), waaruit je een keuze kunt maken. Ook voor de korte verhalen, gedichten, Young Adult Literature en graphic novels, zijn lijsten opgenomen (Bijlage 7), waaruit je verplicht een keuze moet maken.
- In het document 'Toegestane hulpmiddelen' (onder [Vakinformatie voor het staatsexamen](#) op de site van DUO) staat vermeld welke hulpmiddelen je zelf voor het examen moet meenemen.
- Je kunt je voorbereiden met behulp van een lesmethode.
- Voorbeeldmateriaal voor het examen staat op [Oefenen voor het staatsexamen vo](#), en ook op [Examenblad.nl](#).

2 EXAMENPROGRAMMA

Het examenprogramma is verdeeld in domeinen en subdomeinen. De beschrijving van de (sub)domeinen en het vereiste niveau staat in [Bijlage 1](#).

In onderstaande tabel geeft een 'ja' aan in welk examen een (sub)domein getoetst wordt.

Tabel 1 verdeling van domeinen en subdomeinen over de verschillende examens

domein	subdomein	centraal examen	schriftelijk college-examen	mondeling college-examen
A. leesvaardigheid		ja	nee	nee
B. kijk- en luistervaardigheid		nee	nee	ja
C. gespreksvaardigheid	gesprekken voeren	nee	nee	ja
gespreksvaardigheid	spreken	nee	nee	ja
D. schrijfvaardigheid	taalvaardigheden	nee	ja	nee
E. literatuur	literaire ontwikkeling	nee	nee	ja

3 CENTRAAL EXAMEN

Het centraal examen toetst leesvaardigheid (zie [2 Examenprogramma](#) en [Bijlage 1](#)).

Je krijgt teksten te lezen waarover je vragen moet beantwoorden. Er zijn meerkeuzevragen en open vragen. Beantwoord een open vraag altijd in het Nederlands, behalve als het anders is aangegeven. Dit examen duurt 150 minuten.

4 COLLEGE-EXAMEN

4.1 SCHRIFTELIJK COLLEGE-EXAMEN

Het schriftelijk college-examen toetst schrijfvaardigheid (zie [2 Examenprogramma](#) en [Bijlage 1](#)). Voor schrijfvaardigheid krijg je deeltijfer a, met wegingsfactor 0,3. De duur van dit examen is 120 minuten.

Je krijgt de opdracht om een tekst te schrijven over een gegeven onderwerp, waarin je je eigen mening en die van anderen weergeeft aan de hand van een aantal gegeven elementen (zie [Bijlage 2](#)).

Bij de beoordeling van de schrijfpdracht wordt gelet op: inhoud, grammaticale correctheid, spelling/layout/interpunctie, woordkeus en coherentie. Woordaantal: 250-350 woorden.

4.2 MONDELING COLLEGE-EXAMEN

In het mondeling college-examen worden spreek- en gespreksvaardigheid, kijk- en luistervaardigheid en literatuur getoetst (zie [2 Examenprogramma](#) en [Bijlage 1](#)). Dit examen bestaat uit drie onderdelen: een presentatie, een gesprek over een casus en een gesprek over literatuur. Voor de presentatie en het gesprek over de casus samen krijg je deeltijfer b, en voor het onderdeel literatuur krijg je deeltijfer c. Het mondeling college-examen (exclusief de voorbereiding van de casus) duurt in totaal 25 minuten.

Op de site van DUO staan onder het kopje 'Ook mondeling examen doen' [informatiefilmpjes](#) waarin getoond wordt hoe een mondeling college-examen verloopt.

Vorbereiding casus

Voorafgaand aan het mondeling college-examen krijg je 20 minuten tijd om je gesprek voor te bereiden aan de hand van een casus (een tekst) die je in het voorbereidingslokaal ontvangt. Je mag aantekeningen maken. Deze aantekeningen mag je bij het gesprek als hulpmiddel gebruiken.

Presentatie (eerste deel van deeltijfer b)

Het examen begint met jouw presentatie in het Engels over een van tevoren (thuis of op school) voorbereid onderwerp. Dit onderdeel duurt 5 minuten. In [Bijlage 3](#) staat meer informatie over de presentatie.

Gesprek naar aanleiding van de casus (tweede deel van deeltijfer b)

Daarna voer je een gesprek in het Engels (8 minuten) over de casus die bestudeerd is in het voorbereidingslokaal. Er wordt van je verwacht dat je de gestelde vragen begrijpt, daarop reageert en actief deelneemt aan het gesprek.

De uitspraak wordt meegewogen bij de beoordeling van gespreksvaardigheid.

Het onderdeel luistervaardigheid wordt beoordeeld tijdens het gesprek.

Bespreking literatuur

In het derde deel van dit mondeling college-examen wordt je kennis van de literatuur getoetst aan de hand van je ingestuurde literaturoossier. In [Bijlage 4](#) staan de voorwaarden waaraan dit literaturoossier moet voldoen.

Dit onderdeel van het examen wordt in het Engels afgenomen. De bespreking duurt 12 minuten. Vragen die gesteld worden over de gelezen werken kunnen betrekking hebben op:

- auteur en de periode waarin deze leeft/leefde
- genre
- inhoud
- structuur
- titel (eventueel ondertitel), motto, thema, plaats van handeling, tijd en ruimte en de personages
- rijm, metrum, beeldspraak in de gedichten

- leeservaringen: je moet beargumenteerd verslag kunnen uitbrengen van je mening, gevoelens en ideeën over de gelezen werken

Tabel 2 overzicht van het mondeling college-examen

opdracht	taal	tijdsduur	deelcijfer	wegingsfactor
bestuderen van de casus in het voorbereidingslokaal		20 minuten		
presentatie en gesprek naar aanleiding van de casus	Engels	5 minuten (presentatie) 8 minuten (gesprek)	b	weging: 0,3
bespreking literatuur	Engels	12 minuten	c	weging: 0,4

5 BEREKENING EINDCIJFER

Het eindcijfer is het gemiddelde van het cijfer voor het centraal examen en het cijfer voor het college-examen.

Eindcijfer: (cijfer centraal examen + cijfer college-examen) gedeeld door 2, afgerond op een heel getal.

Het cijfer voor het college-examen wordt berekend door elk van de deelcijfers te vermenigvuldigen met de bijbehorende wegingsfactor, de resultaten bij elkaar op te tellen en de uitkomst vervolgens af te ronden op 1 decimaal.

Cijfer college-examen: (0,3 keer deelcijfer a + 0,3 keer deelcijfer b + 0,4 keer deelcijfer c), afgerond op 1 decimaal.

BIJLAGE 1 BESCHRIJVING EXAMENSTOF

DOMEIN A: LEESVAARDIGHEID

Bij het lezen van een tekst in het Engels kun je:

- aangeven wat voor een tekst het is;
- relevante informatie opzoeken;
- de belangrijkste informatie eruit halen;
- aangeven hoe de tekst is opgebouwd;
- verbanden tussen teksten of tekstdelen aangeven en conclusies trekken;
- details begrijpen;
- kennis van land en samenleving gebruiken om teksten te begrijpen;
- strategieën gebruiken om een onbekende formulering te begrijpen;
- de bedoeling, de opvatting of het gevoel van de auteur begrijpen.

DOMEIN B: KIJK- EN LUISTERVAARDIGHEID

Tijdens een gesprek in het Engels kun je:

- vragen begrijpen die gesteld worden;
- informatie begrijpen die gegeven wordt;
- strategieën toepassen om je gesprekspartner (beter) te begrijpen;
- conclusies trekken met betrekking tot bedoelingen, opvattingen en gevoelens van je gesprekspartner;
- anticiperen op het meest waarschijnlijke vervolg van het gesprek;
- strategieën gebruiken om een onbekende formulering te begrijpen;
- de woorden van je gesprekspartner gebruiken in jouw reacties;
- kennis van land en samenleving gebruiken om je gesprekspartner te begrijpen.

DOMEIN C: GESPREKVAARDIGHEID

Subdomein: Gesprekken voeren

Tijdens een gesprek in het Engels kun je:

- adequaat reageren;
- informatie vragen en geven;
- je mening en gevoelens uiten en deze met argumenten ondersteunen;
- zaken, personen en situaties beschrijven;
- strategieën toepassen om het gesprek gaande te houden;
- je taalgebruik, toon en houding aanpassen aan je gesprekspartner en het doel van de communicatie;
- strategieën gebruiken om een formulering te vinden voor woorden of uitdrukkingen die je niet kent.

Subdomein: Spreken (presentatie)

Je kunt mondeling in het Engels:

- informatie die je verzameld hebt, presenteren en daarbij rekening houden met doel en publiek;
- zaken, personen en situaties beschrijven;
- standpunten en argumenten verwoorden.

DOMEIN D: SCHRIJFVAARDIGHEID

Subdomein: Taalvaardigheden

Je kunt schriftelijk in het Engels:

- adequaat communiceren met anderen;
- informatie vragen en geven;
- je mening en gevoelens uiten en vragen naar die van anderen;
- zaken, personen en situaties beschrijven;
- standpunten en argumenten formuleren;
- informatie gebruiken uit gegeven bronnen;
- adequaat informatie uit een woordenboek gebruiken.

DOMEIN E: LITERATUUR

Subdomein: Literaire ontwikkeling

Je kunt een gesprek voeren over jouw leeservaringen aan de hand van literaire werken geschreven in het Engels door Engelstalige auteurs (geen vertalingen naar het Engels van anderstalige auteurs). Je kunt uitleggen wat jouw ideeën zijn over een werk en je mening geven.

Je kunt vertellen over de auteur, het genre, de inhoud, de personages, de plaats en tijd van handeling, het thema, de titel.

Bij gedichten kun je vertellen over inhoud, rijm, metrum, en beeldspraak. Zie ook de opmerkingen op pagina 6.

Een uitgebreide beschrijving van de examenstof staat in de [syllabus](#) op [Examenblad.nl](#), of in de [handreiking](#) op [SLO.nl](#).

VEREIST NIVEAU TAALBEHEERSING ENGELS HAVO

Domein A leesvaardigheid: 30% B1 en 70% B2

Domein B kijk- en luistervaardigheid: B1

Domein C gespreksvaardigheid: B1+

Domein D schrijfvaardigheid: B1

Beschrijving niveaus: Europees Referentie Kader, [ERK.nl](#)

BIJLAGE 2 TOELICHTING SCHRIJFVAARDIGHEID

Voor het schriftelijk college-examen moet je een tekst schrijven op basis van een gegeven gestructureerde opdracht.

- Titel
- Introductie
- Alinea 1- element 1
- Alinea 2- element 2
- Samenvatting en mening

Richtlijnen voor de schrijfoopdracht:

- In de introductie komt de opdracht in eigen bewoordingen.
- Je kiest twee van de drie gegeven elementen en je werkt die per alinea uit.
- Daarna maak je een samenvatting, waarna je je keuze beargumenteert met tenminste twee redenen.
- De lengte is minimaal 250 woorden en maximaal 350 woorden.

BIJLAGE 3 PRESENTATIE

Het mondeling college-examen begint met jouw (poster)presentatie. Je houdt de presentatie in het Engels. Na afloop kan de examinerer enkele vragen over jouw onderwerp stellen. De presentatie met eventuele vragen duurt maximaal 5 minuten (3 tot 4 minuten presenteren en 1 minuut vragen).

ONDERWERP

Je bent vrij in je keuze, maar het onderwerp moet wel een directe relatie hebben met de Engelse taal en cultuur, bijvoorbeeld: Hadrian's Wall, Mount Rushmore, Ayers Rock. Je kunt er ook voor kiezen om een boek of een schrijver van je lijst als onderwerp te nemen.

Let erop dat de diepgang van het onderwerp overeenkomt met havo-niveau.

POSTER

Minimaal A3-formaat. Op de poster (zelfgemaakt) staan een titel, illustraties en weinig tekst (maximaal 10 trefwoorden). Je mag geen powerpointpresentatie gebruiken.

Er is een uitzondering voor vso-leerlingen. Zij mogen voor de presentatie bij de moderne vreemde talen wél gebruik maken van een digitale presentatiemethode. Er mag slechts één afbeelding (slide) worden getoond, vergelijkbaar met een papieren poster. Voorwaarde is dat de school de beschikking heeft over voldoende middelen om dit te faciliteren.

PRESENTATIE

Je houdt de presentatie aan de hand van de poster. Je mag geen aantekeningen gebruiken.

BEOORDELING

De presentatie wordt beoordeeld op thema en niveau, opbouw (introductie, hoofdelementen, argumentatie, afsluiting), taalgebruik (grammaticale correctheid, woordenschat, uitspraak), de beantwoording van eventuele vragen en algemene presentatievaardigheden.

BIJLAGE 4 LITERATUURDOSSIER

SAMENSTELLEN LITERATUURDOSSIER

- Kies:
 - vier romans én
 - drie korte verhalen én
 - drie gedichten
- Het moet gaan om volledige en oorspronkelijk Engelstalige werken. Bewerkingen worden alleen geaccepteerd als het vertalingen betreft van een variant van het Engels van vóór 1700 naar hedendaags Engels.
- Voor de romans is er een keuzelijst met geadviseerde auteurs ([Bijlage 6](#)). Niet toegestaan zijn: scholieren-of studentenuitgaven (simplified or abridged versions).
 - één roman mag vervangen worden door een toneelstuk
 - één roman mag vervangen worden door een young adult óf graphic novel
- Voor de korte verhalen (inclusief young adult/graphic novels) én gedichten zijn er lijsten waaruit verplicht gekozen moet worden ([Bijlage 7](#)).
- Zorg voor variatie in genres, auteurs, literaire periodes
 - uit de periode van vóór 1900: minimaal één roman of het toneelstuk
 - één titel per auteur
 - toegestaan is een roman, een gedicht en/of een kort verhaal van dezelfde auteur

Op je lijst vermeld je per gelezen roman of kort verhaal:

- de schrijver
- de titel
- het jaar van eerste publicatie
- het aantal bladzijden

De werken dienen in chronologische volgorde te worden vermeld. Ga hierbij uit van het eerste jaar van publicatie.

Je maakt per gelezen roman of kort verhaal een samenvatting van minimaal 10 tot maximaal 16 regels in het Nederlands of Engels.

Gebruik het voorblad ([Bijlage 5](#)) voor het noteren van jouw gegevens.

Neem voor jezelf de lijst met gelezen werken, de samenvattingen van de boeken en de uitgeprinte teksten van de gedichten mee naar het examen.

OPSTUREN LITERATUURDOSSIER

Je stuurt op papier in tweevoud vóór 1 april 2023:

- het voorblad
- de lijst met gelezen werken
- de teksten van de gekozen gedichten
- de samenvattingen van de romans en de korte verhalen

naar:

DUO staatsexamens vo
Postbus 30158
9700 LK Groningen

Neem contact op met [DUO](#) als je na drie weken nog geen ontvangstbevestiging hebt ontvangen. Kandidaten die geen literaturoffier hebben opgestuurd, worden voor dit vak niet opgeroepen voor het mondeling college-examen.

Bovenstaande regeling geldt alleen voor reguliere staatsexamenkandidaten. Kandidaten uit het vso sturen het literaturofficeer niet op, maar hebben het wel op school klaarliggen, uiterlijk op 1 april.

Je mag na het opsturen van het literaturofficeer één werk vervangen door een ander werk. Dit kan alleen op voorwaarde dat je het gewijzigde literaturofficeer op de dag van het examen uiterlijk om 9.30 uur in tweevoud inlevert bij het secretariaat.

Wie geen gewijzigd literaturofficeer inlevert, wordt geëxamineerd aan de hand van het literaturofficeer dat vóór 1 april is opgestuurd.

BIJLAGE 5 VOORBLAD

Literaturoffissier
Engelse taal en literatuur
staatsexamen havo
(inzenden vóór 1 april 2023)

Persoonsgegevens

Voornaam en achternaam:

Examen Dienst (ED)-nummer:

BIJLAGE 6 LIJST MET AUTEURS

De genoemde auteurs in de lijst hieronder zijn een garantie voor een lijst met romans met een duidelijk voldoende literair gehalte en moet als een advieslijst gezien worden. Alle romans van de genoemde auteurs zijn toegestaan.

Schrijvers van (literaire) fantasy verhalen en thrillers/detective stories zijn niet toegestaan. Evenmin zijn scenario's van films (eventueel gebaseerd op erkende romans) toegestaan. Voor wat betreft fantasy zijn er specifieke uitzonderingen, zoals J.R.R. Tolkien of een voorbeeld van het genre uit de Romantiek. Voor korte verhalen en gedichten verwijzen we naar een aparte verplichte lijst met schrijvers én titels ([Bijlage 7](#)).

Er is ook een aparte (verplichte!) lijst met young adult literature en graphic novels waaruit in totaal één werk gekozen mag worden voor de lijst ([Bijlage 7](#)).

Tabel 3 overzicht auteurs

Adams, Douglas	Swift, Graham	Twain, Mark
Adichie, Chimamanda	Hornby, Nick	Walker, Alice
Adiga, Aravind	Hosseini, Khalid	Doyle, Roddy
Albee, Edward	Irving, John	Du Maurier, Daphne
Angelou, Maya	Ishiguro, Kazuo	Eggers, Dave
Amis, Kingsley	Kelman, Stephen	Fante, John
Austen, Jane	Kerouac, Jack	Fielding, Helen
Bainbridge, Berryl	Kesey, Ken	Fitzgerald, Francis Scott
Ballard, J.G.	Kosinski, Jerzy	Fowles, John
Barker, Pat	Lahiri, Jhumpa	Golding, William
Barnes, Julian	Lee, Harper	Greene, Graham
Brontë, Charlotte	Lessing, Doris	Greene, Hannah
Brontë, Emily	Levin, Ira	Guest, Judith
Brookner, Anita	MacLaverly, Bernard	Haddon, Mark
Burgess, Anthony	Malamud, Bernard	Hamid, Mohsin
Campbell, Aifric	Martel, Yann	Heller, Zoe
Capote, Truman	McCourt, Frank	Hemingway, Ernest
Carrol, Lewis	McCourt, Malachy	Highsmith, Patricia
Chevalier, Tracy	McEwan, Ian	Hill, Susan
Chopin, Kate	McInerney, Jay	Rhys, Jean
Cline, Emma	Moore, Brian	Roony, Sally.
Dickens, Charles	Orwell, George	Salinger, J.D
Donoghue, Emma	Pierre, D.B.C.	Safran Foer, Jonathan
Sillitoe, Alan	Rendell, Ruth	Shakespeare, William
Simsion, Graeme	Roth, Philip	Shaw, George Bernard
Sparks, Nicholas	Thompson, Hunter S.	Waller, Robert James
Steinbeck, John	Tolkien, J.R.R.	Weldon, Fay
Stevenson, Robert Louis	Townsend, Sue	Wollstonecraft, Mary
	Trevor, William	

BIJLAGE 7 KEUZELIJSTEN

KEUZELIJST KORTE VERHALEN.

Voor havo zijn alle korte verhalen waarachter de letters H of V/H zijn geplaatst toegestaan. Desgewenst kunnen de overige titels (V) ook gekozen worden.

Tabel 4 keuzelijst korte verhalen

Auteur	Titel	Niveau
Julian Barnes	East Wind	V
Ambrose Bierce	An Occurrence at Owl Creek Bridge	V
Ambrose Bierce	The 'Coup de Grace'	V/H
Erskine Caldwell	The First Autumn	H
Truman Capote	Children on Their Birthdays	V/H
Joseph Conrad	The Lagoon	V
Stephen Crane	The Bride Comes to Yellow Sky	V
Roald Dahl	Parson's Pleasure	H
E.L. Doctorow	The Hunter	V
E.M. Forster	The Obelisk	V
Graham Greene	The Invisible Japanese Gentlemen	V/H
Thomas Hardy	The Grave by the Signpost/Handpost	V/H
Nathaniel Hawthorne	Young Goodman Brown	V
Ernest Hemingway	A Day's Wait	H
Ernest Hemingway	Cat in the Rain	H
Kazuo Ishiguro	A Family Supper	V/H
Shirley Jackson	The Lottery	H
James Joyce	Araby	V
James Joyce	Eveline	V/H
James Joyce	The Boarding House	V
D.H. Lawrence	The Wilful Woman	V/H
D.H. Lawrence	The Rocking-Horse Winner	V/H
Doris Lessing	Through the Tunnel	V/H
Doris Lessing	A Sunrise on the Veld	V/H

Auteur	Titel	Niveau
Ian McEwan	First Love, Last Rites	V
Bernard Malamud	The Jewbird	V
Hilary Mantel	Destroyed	V
Katherine Mansfield	The Garden Party	V/H
Toni Morrison	Recitatif	V/H
Flannery O'Connor	A Good Man Is Hard to Find	V/H
Liam O'Flaherty	The Sniper	H
Dorothy Parker	A Telephone Call	H
Edgar Allan Poe	The Tell-Tale Heart	V/H
Philip Roth	The Conversion of the Jews	V
Kristen Roupenian	Cat Person	H
Salman Rushdie	The Prophet's Hair	V
Saki (H.H. Munro)	The Open Window	V
Alan Sillitoe	On Saturday Afternoon	V/H
Alan Sillitoe	Mr Raynor the School Teacher	V/H
W. Somerset Maugham	Home	H
Jonathan Swift	A Modest Proposal	V
James Thurber	The Secret Life of Walter Mitty	H
John Updike	Wildlife	V
John Updike	Baby's First Step	V
Evelyn Waugh	Mr Loveday's Little Outing	V/H
Oscar Wilde	The Sphynx Without a Secret	V/H

KEUZELIJST GEDICHTEN

Tabel 5 keuzelijst gedichten

Auteur	Titel
Maya Angelou	Still I rise
David Berman	Self portrait at 28
William Blake	The garden of love
William Blake	The Tyger
Rupert Brooke	The Soldier
Rupert Brooke	The Dead
Wendy Cope	After the Lunch
Emily Dickinson	Success is counted sweetest
Emily Dickinson	'Hope' is the thing with feathers
Robert Frost	Fire and Ice
Robert Frost	The road not taken
Terrance Hayes	What I am
Seamus Heaney	Mid-term break
Langston Hughes	I, too
John Keats	La Belle Dame Sans Merci
John Keats	Bright Star
Philip Larkin	First Sight
Philip Larkin	Talking in Bed
Philip Larkin	This be the verse
Roger McGough	First day at school
Roger McGough	Let me die a young man's death
Ogden Nash	The Turtle
Ogden Nash	Song To Be Sung by the Father of Infant Female Children
Grace Nichols	The fat black woman goes shopping
Wilfred Owen	Futility
Wilfred Owen	Anthem for Doomed Youth
Kenneth Patchen	Nice day for a lynching
Peter Porter	Mort aux chats
Siegfried Sassoon	Does It Matter?
Siegfried Sassoon	Suicide in the trenches

Auteur	Titel
Stevie Smith	Not waving but drowning
Gary Snyder	Hay for the horses
Dylan Thomas	'Do Not Go Gentle into That Good Night'
Walt Whitman	Oh captain, my captain
William Wordsworth	I wandered lonely as a cloud
William Wordsworth	We are seven
Jay Wright	The healing improvisation of hair

KEUZELIJST YOUNG ADULT LITERATURE EN GRAPHIC NOVELS

Uit deze lijst kan maximaal één titel worden gekozen.

Tabel 6 keuzelijst young adult literature en graphic novels

Auteur	Titel
Becky Albertalli	Simon vs the Homo Sapiens Agenda
Louisa May Alcott	Little Women
Sherman Alexie	The Absolutely True Diary of a Part-Time Indian
Jay Asher	Thirteen Reasons Why
Stephen Chbosky	The Perks of Being a Wallflower
Suzanne Collins	The Hunger Games
Jimmy Corrigan	The Smartest Kid on Earth (graphic)
Kate Evans	Threads (from the refugee crisis) (graphic)
John Green	The Fault in our Stars
John Green	Looking for Alaska
Alan Moore	V for Vendetta (graphic)
Alan Moore & Eddie Campbell	From Hell (graphic)
Alan Moore & Dave Gibbons	Watchmen (graphic)
R. Powell	Fangirl
Veronica Roth	Divergent
J.K. Rowling	Harry Potter and the Philosopher's Stone
Alice Sebold	The Lovely Bones
Jeff Smith	Bone (graphic)
Angie Thomas	The Hate U give
Brian K. Vaughan	Pride of Baghdad (graphic)

COLLEGE VOOR TOETSEN EN EXAMENS

Het College voor Toetsen en Examens is namens de overheid verantwoordelijk voor de kwaliteit en het niveau van de centrale examens en toetsen in Nederland. Het heeft verschillende examens en toetsen onder zijn hoede.

cvte.nl

SAMEN BOUWEN WE AAN GOEDE TOETSEN EN EXAMENS

 Centrale Eindtoets primair onderwijs: de eindtoets die de overheid aanbiedt aan leerlingen uit groep 8. De uitkomst is een advies voor het best passende brugklatype. Centraleeindtoetspo.nl

 Centrale examens voortgezet onderwijs: het centrale deel van de eindexamens vmbo, havo of vwo. Het diploma geeft toegang tot passend vervolgonderwijs. Examenblad.nl

 Staatsexamens voortgezet onderwijs: examens voor iedereen die individueel of op vso-scholen niet in staat is via het regulier voortgezet onderwijs examen af te leggen. Staatsexamensvo.nl

 Centrale examens middelbaar beroeps- onderwijs: centrale examens Nederlandse taal en Engels voor studenten in het mbo. De uitkomst is onderdeel van het mbo-diploma. Examenbladmbo.nl

 Staatsexamens Nederlands als tweede taal: examens Nederlandse taal voor iedereen die Nederlands niet als moedertaal heeft. Het diploma toont aan dat het Nederlands voldoende is voor werk of opleiding. Staatsexamensntz.nl